

De Gooi- en Eemlander

12 februari 2011 zaterdag

Rechters moeten zorgvuldiger zoeken naar bewijs

LENGTH: 672 woorden

SAMENVATTING

Te vaak wordt een verdachte veroordeeld of vrijgesproken terwijl de rechter de zaak niet goed genoeg heeft onderzocht, stelt de Haarlemse rechtspsycholoog Peter **van Koppen** in zijn nieuwe boek.

VOLLEDIGE TEKST:

Hartstikke fout vindt hij, want daardoor gaan schuldigen vrijuit en worden onschuldigen bestraft. Vijf vragen aan de auteur van Overtuigend bewijs: indammen van rechterlijke dwalingen .

In uw boek stelt u dat nooit met zekerheid kan worden gezegd dat een verdachte schuldig is. Betekent dat iedereen die in de gevangenis zit mogelijk onterecht is veroordeeld?

Nee. Ik bedoel vooral te zeggen dat nooit helemaal duidelijk is welk scenario de werkelijkheid is. Het is de taak van de rechter om dat te beoordelen en te bepalen of een verdachte wel of niet schuldig is. In zo'n beslissing zit altijd een marge van onzekerheid. Hij kan daarom nooit met absolute zekerheid iemand veroordelen en moet een klein gokje wagen. Een goede rechter zorgt dat de marge zo klein mogelijk is. In Nederland gebeurt het echter nog wel eens dat een verdachte op basis van te weinig bewijs wordt veroordeeld.

Doet u hiermee geen onrecht aan de professionaliteit van de rechter?

Er zijn te veel rechters die denken dat iemand schuldig is en vanuit die gedachte bewijs gaan verzamelen. Daarmee lopen ze het risico de andere kant van het verhaal over het hoofd te zien. Kijk maar naar de Schiedammer Parkmoord. De man die in eerste instantie werd veroordeeld voor de moord op het meisje Nienke Kleiss was pedofiel en ten tijde van de moord in de buurt van het Park. Aangenomen werd dat hij het dus wel gedaan zou hebben. Uiteindelijk bleek deze man onschuldig.

Na die moord zag je tegelijkertijd ook iets anders gebeuren. Uit angst om iemand te snel te veroordelen, gingen sommige rechters juist snel twifelen aan bewijs. Daardoor gingen mensen die wel schuldig waren vrijuit. Dat is dus niet professioneel.

Hoe kan dit worden voorkomen?

Rechters moeten aantonen dat het scenario dat iemand schuldig is, heel aannemelijk is. En ze moeten laten zien dat dat verhaal veel beter is dan de mogelijkheid dat de verdachte onschuldig is. Dat betekent dat je te werk moet gaan als een wetenschapper. Iedereen kent het voorbeeld van de witte zwanen. Hoe meer witte zwanen je ziet, hoe aannemelijker de stelling is dat alle zwanen wit zijn. Of in dit geval, dat een verdachte schuldig is. Maar om met redelijke zekerheid te kunnen zeggen dat die aanname klopt, moet je tegelijkertijd bewijzen dat er geen zwarte

zwanen zijn. Je moet dus ook kijken of je bewijs kan vinden voor de onschuld van de verdachte. Zouden rechters dat automatisch doen, dan waren er ook in de zaak Ina Post (de bejaardenverzorgster die dertien jaar onschuldig vast zat, red) en de Puttense moordzaak (waar twee mannen vijftien jaar onschuldig in de gevangenis doorbrachten, red) geen rechterlijke dwalingen geweest en waren er geen onschuldige mensen veroordeeld. Het probleem is alleen dat rechters bij hun opleiding niet op zo'n manier leren kijken.

Maar is het niet de taak van een advocaat om die onschuld te bewijzen?

Nee, in Nederland heeft een rechter zelf onderzoeksplicht. Die kan niet blind vertrouwen op bewijzen die een advocaat of officier van justitie aanleveren. Ook daarin kunnen fouten zitten. Bovendien heeft een rechter te vaak een flapdrol van een advocaat tegenover zich staan. Krijgt een verdachte ten onrechte straf, dan is dat altijd de schuld van de rechter.

Mag een rechter dan nooit fouten maken?

Het hangt af van de smoes die ze gebruiken. Een rechter mag zich nooit beroepen op het feit dat hij ook maar een mens is en daarom een foutje heeft gemaakt. Als een rechter geen degelijk onderzoek heeft gedaan, dan is hem dat te verwijten. Maar heeft een rechter een zaak op een wetenschappelijke manier benaderd en gaat er dan alsnog iets mis, dan is dat vervelend maar acceptabel. Ook als het recht helemaal goed is georganiseerd, kunnen rechterlijke dwalingen optreden. De kunst is om de kans daarop zo klein mogelijk te maken.

Dit artikel staat tevens in:

- *Noordhollands Dagblad*
- *Haarlems Dagblad*
- *Leidsch Dagblad*
- *IJmuider Courant*